

Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél

Nagyhét heti éneke kiemelkedő jelentőségű passiókoralunk, az *Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél* (EÉ 198).

A ének szerzője, *Johann Heermann* (1585–1647) *Paul Gerhardt* mellett – akire jelentős hatást gyakorolt – a 17. század legjelentősebb német evangélikus költője (további énekei: EÉ 197, 219, 111, 436). 1611-től lelkész Köbenben. A harmincéves háború során gyülekezete sokat szenvedett a fosztogatások és a pestis miatt. Ő maga gyakran betegeskedett, feleségét is korán elveszítette. 1624-től prédikációit csak írásban tudta közreadni. Első énekszövegei a *Devoti musica cordis, Hauß- und Hertz-Musica* (1630) című kötetben jelentek meg.

Itt található énekünk, a *Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen* is. A költemény tizenöt versszakos, ebből a német énekeskönyv tizenegy strófát közöl (EG 81). A mi énekkorálunk – *Túrmezei Erzsébet* munkája – hét versre terjed (a teljes verzió 1–4., 7–8. és 15. szakasza). Formája a kedvelt és gyakori ritmikus szaffikus strófa, melyet adoniszi sor zár le (a11, a11, b11, b5).

A vers eredeti formája világos tagolású. Az 1–7. versszak témája maga a passiótörténet és annak jelentősége; a 8–14. strófa megmutatja, mi az ember kötelessége ezt az áldozatot látva: hálaadás és megújult életre törekvés. A költeményt az eszkatologikus 15. vers zárja.

A dallamszerző, *Johann Crüger* (1598–1662) sokat foglalkozott a genfi zsoltárokkal; 1658-ban, a kor ízlését követve, még basso continuóval és hangszeres szólamokkal is ellátta a gyűjteményt. (Crüger másik – ráadásul Gerhardtal közös – szaffikus kompozíciója: *Dicsérjük Istent*, EÉ 52.)

Énekünk a 23. genfi zsoltár dallamával rokon (*Az Úr énnékem őriző pásztorom* – GyLK 684). A ritmus azonosságán túl a legnagyobb hasonlóságot a 3. sorban találjuk: az egyetlen különbség, az utolsó előtti hang eltérése abból adódik, hogy a zsoltárdallam dór modusú, a korál viszont moll hangnemű. Ez a különbség kicsiben megmutatja azt a változást, amely a 16. század közepétől a 17. század közepéig a zenetörténetben bekövetkezett: a modalitást a dúr-moll rendszer, a dallamformálásra koncentrációt a harmóniakban gondolkodás váltotta fel.

Az ének 5. versszaka kulcsszerepet játszik *J. S. Bach János-passiójában*. A 7. számú korál megvilágítja az egész passió értelmét: „Ó, mérhetetlen szeretet csodája! / Az vitt a kínok, fájdalek útjára! / Én múltó földi örömeimben éltem, / S véred hullt értem.”

ECSEDI ZSUZSA